

10. Русская грамматика. – М.: Наука, 1982. – Т. II. Синтаксис. – 709 с.
11. Слинько І. І. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання: [навч. посібник] / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К.: Вища шк., 1994. – 670 с.
12. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис. – К.: Наук. думка, 1972. – 515 с.
13. Шульжук К. Ф. Складне речення в українській мові / К. Ф. Шульжук. – К.: Рад. школа, 1989. – 134 с.

Summary. *Nominative-predicative units (phrase nominations) with conditional meaning that serve as the elements of pronoun-correlative sentences are examined in the article. The circle of the correlative couples that take part in the formation of the relative semantics is defined, the division of defined constructions on the basis of external factors is made.*

Key words: *pronoun-correlative sentences, phrase nominations, correlative couples, conditional meaning.*

УДК 811.111'373

Т.А.Пастух

ЛАКУНИ ЯК ПРОЯВ РОЗБІЖНОСТЕЙ У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Стаття присвячена проблемі соціокультурних лакун, відображаючих специфіку того чи іншого соціокультурного суспільства, які виступають перешкодою під час вивчення іноземних мов. В статті розглядаються питання проблеми лакунарності та переклад безеквівалентної лексики, виникнення симентичних лакун у мовній картині світу та їх увиразнення при зіставленні.

Ключові слова: *лакуна, лінгво-культурна спільнота, етноцентризм, дискурс, типологія, класифікація, комунікація, безеквівалентна лексика, соціокультурне суспільство, лінгво-культурна спільнота, прогалини, складність перекладу, неспівпадіння, словник, феномен, етноцентризм, менталізм, духовна культура народу, лексична одиниця, національна специфіка, синхронія, діахронія.*

Різноманітність мов ґрунтується на різноманітності їх походження, а також історії, середовища, матеріальної та духовної культури народів, в процесі мовної комунікації. Всі ці чинники визначають особливість кожної мови, яка інколи спричиняє серйозні проблеми у перекладачів, що й змушує говорити про неможливість перекладу окремих виразів, чи змісту текстів, вираженими засобами однієї мови на іншу. У зв'язку з цим на чільне місце в теорії перекладу виступає проблема лакунарності та переклад безеквівалентної лексики [1, 119].

Дослідженню поняття «лакуна» присвячувалась чимала кількість праць, відсутність еквіваленту в мові привертала увагу Ю. Сорокіна, І. Марковіна, В. Муравйова, І. Стерніна, Б. Харитонову, Л. Бархударову, А. Белова, В. Дорошевського, В. Жельвіса, Ю. Степанова. Проте дане питання залишається досить актуальним попри всі результативні дослідження.

У лінгвістиці та психолінгвістиці під «лакунами», зазвичай, розуміють базові елементи національної специфіки лінгвокультурної спільноти, що ускладнюють розуміння деяких фрагментів текстів іншокультурними реципієнтами [4, 95-96].

Як зазначає І.А.Стернін, «у кожній мові існує велика кількість міжмовних лакун, тобто, пустих, незаповнених місць в лексико-фразеологічній системі мови, хоч у ній можуть бути присутніми близькі за значенням лексеми» [3, 5].

Особливість мовної картини світу полягає в тому, що у кожній мові є щось таке, чого немає в іншій, так би мовити пропуск, прогалина, неспівпадіння.

Такі порожнечі, неспівпадання називають лакунами. «Лакуни – це те, що в одних мовах і культурах позначається як окреме, а в інших не знаходить суспільно-закріпленого відображення». Лакуни свідчать про переповненість або недостатність досвіду однієї лінгво-культурної спільноти відносно іншої. Лакуни дозволяють виявити невідповідності і співпадання, що існують у вербальному й невербальному досвіді тих чи інших лінгво-культурних спільнот. Метою вивчення лакун може бути і одна лінгво-культурна спільнота, ціннісний досвід якої також не є однорідним як на рівні синхронії, так і на рівні діахронії.

У мовній картині світу завжди виникають семантичні лакуни, не заповнені мовними одиницями». Такі лакуни увиразнюються при зіставленні мовних картин світу різних мов, коли

своєрідність бачення світу стає очевидною. Загалом лакуни можна звести до двох типів, а саме: 1) невідповідність значень (семантична невідповідність) окремих одиниць і категорій мовних систем; 2) невідповідності, пов'язані не з відсутністю мовних одиниць, а з етнокультурними особливостями, що були встановлені в тому чи іншому соціумі.

Лакуни виникають у представників одного народу при сприйнятті картини світу іншого народу. Наприклад, коли американець приїздить до Британії, він зустрічає багато нового та незнайомого, не дивлячись на те, що він також говорить англійською.

«England was full of words I'd never heard before –

streaky bacon
short back and sides,
Belisha beacon
high tea
ice-cream cornet.

I did not know how to pronounce

score
pasty
Towcester
slough.

I had never heard of

Tesco's
Perthshire
Denbighshire
council houses
Morecambe and Wise
railway cuttings
Christams crackers
milk floats
trunk calls
Scotch eggs
Pophy Day» [5, 15].

Лакуни пов'язують з такими феноменами як менталізм, етноцентризм. Етноцентризм певних народів отримує конкретну назву – англоцентризм, американізм. Серед складових американізму чимало національно- і культурно специфічних понять, які є лакунами для представників інших націй, в тому числі й споріднених, наприклад, британців. Хоча джерелом сучасної британської та американської культури була англо-саксонська культура.

Лакунами часто стають власні імена і для того, щоб пояснити ситуацію, компаніям доводиться підбирати для своєї реклами людей, відомих саме в цьому суспільстві або групі. Так, реклама годинників OMEGA побудована на тому, що ці годинники вибирає відома людина. Це, напевне, підштовхує пересічного громадянина повторити вибір і зробити покупку. Назви кольорів також можуть виступати як лакуни. Хоча назви базових кольорів є в більшості словників мов світу, але навіть одні й ті ж кольори викликають різні асоціації в представників різних народів. Наприклад, у рекламі води “blue water“ рекламодавець хоче підкреслити природність, чистоту і прозорість продукту, саме тому українською мовою назву води перекладають як “блакитна вода“, хоча в українській мові існує ще один прикметник з цим самим значенням – “голубий“. Але саме блакитний переважно вживається для позначення природних об'єктів. Цей прикметник в українській мові має лише позитивне забарвлення, що несе собою значення – ясний, погожий.

Лакуни еволюціонують разом з розвитком лексики мови та її побутових понять, тому їх необхідно вивчати також з точки зору їх історичного розвитку. Так, наприклад, такі поняття як смог, мюслі були лакунами для українців. Зараз мюслі стали звичайним поняттям для українців завдяки появі на внутрішньому ринку іноземних товарів, а також розвитку національної харчової промисловості.

Оскільки українська мова є більш емоційна в порівнянні з англійською, то носії англійської мови страждають від труднощів при перекладі і сприйнятті лексичних одиниць, в результаті виникають лакуни, які необхідно заповнити. Тому наше ім'я Танічка англійською буде перекладатись як Tanya-baby. Це ж спостереження справедливе й для української мови, яка більш емоційна в порівнянні з англійською. Дослідження лакуни є актуальним питанням, так як неспівпадіння зустрічаються досить часто.

Під час перекладу в українських казках англійською мовою назв багатьох чарівних предметів та імен героїв також з'являються лакуни, що звісно ускладнює сам переклад.

Цікаво й те, що під час перекладу реклам, що є й саме по собі не легким завданням, теж зустрічається елемент присутності лакуни. Дуже часто перекладач не знає як замінити ту чи

іншу назву, щоб точно передати зміст самої реклами. Наприклад, компанія “Дженерал моторз” назвала одну з моделей, яка належала експорту до Іспанії, Nova, перш ніж під час перекладу виявилось, що для іспанців вона «не ходить» – по va.

У лінгвістиці лакуни аналізувалися на лексичному рівні й у термінах перекладності. При вивченні лакун фіксувалася різниця в мовній презентації явищ. Сучасний інтегрований підхід може дати відповідь на питання що стає причиною такої різниці. Останнім часом лакуни привертають увагу в зв’язку з дослідженням міжкультурної комунікації. Різноманітні лакуни (семантичні, кінестетичні, культурні) викликають непорозуміння між представниками різних культур, стають причиною “культурного шоку”.

Узагальнюючи розуміння лакун різними авторами, Ю.А. Сорокін і І.Ю. Марковина виділяють основні ознаки лакун: незрозумілість, незвичність, неточність, чужість. Ознаки лакун і не лакун можуть бути представлені в таких опозиціях: незрозуміло – зрозуміло, незвично – звично, неточно/помилково – вірно [2, 37].

У мовній системі відбуваються найважливіші для формування сучасного українського дискурсу процеси, і суть цих явищ не можна зрозуміти, минувши питання взаємодії мови і свідомості, зокрема, проблему лінгвістичної лакунарності.

Лакуни забезпечують помітну частку національної специфіки будь-якої мови. Спілкування між носіями мови і не носіями в значній мірі ускладнюється незнанням лакун. Саме феномен лакунарності зберігає нашу мову “живою як життя”.

Список використаних джерел

1. Белянин В. П. Введение в психолінгвістику / В. П. Белянин. – М.: ЧеРо, 2000. – 235с.
2. Сорокін Ю. А., Марковина И. Ю. Опыт классификации лакун как один из способов описания национальной специфики культур / Ю. А. Сорокин, И. Ю. Марковина // Теория лингвистических классификаций. – М.: 1987. – с.
3. Стернин И. А. Лексическая лакунарность и понятийная безэквивалентность / И. А. Стернин. – Воронеж, 1997. – 195с.
4. Фоненко Н. А. Язык реалий и реалии языка / Н. А. Фоненко. – Воронеж, ВГУ, 2001. – 140 с.
5. Bryson B. Notes from a small Island / Bill Bryson. – Morrow/HarperCollins, 1995. – 240p.

Summary: The article is devoted to the problem of sociocultural lacunas which reflect the specific character of this or that linguocultural community and present the obstacles in the process of learning foreign language. In the article the questions of origin of semantic lacunas in the linguistic picture of the world and their underlining in comparison are analyzed.

Key words: lacuna, linguo-cultural association, ethnocentrism, discourse, typology, classification, communication, non-equivalent lexicon, sociocultural society, linguocultural community, gap, difficulty of translation, discrepancy, dictionary, phenomenon, mentality, spiritual culture of the people, lexical unit, national specificity, synchrony, diachrony.

УДК 811.11'37

Т.М.Петрова

ENGLISH IN INDIA: PAST AND PRESENT

У статті досліджується становлення та розвиток індійського варіанту англійської мови. Проаналізовано історичні та лінгвістичні передумови, що сприяли появі окремого мовного феномену на карті експансії британської англійської у різні частини світу. Описана також сучасна мовна ситуація в Індії в контексті співіснування англійської та місцевих мов у глобалізованому світі.

Ключові слова: індійська англійська, хінді, білінгвізм, мовний варіант.

In India English is the de facto language of official life in virtually every sphere. Most reliable estimates give about twenty five million regular users of English. The speakers of English – overwhelmingly from the educated, ruling elites – number more than the speakers of some ‘official’ languages, like Assamese or Punjabi. The continuing power and influence of the language are remarkable. It is the state language of two states – Meghalaya and Nagaland – and it is taught as a second language at every stage of education in all the states of the country. Many of the national daily papers are in